

lot de oorzaak noemt van het levenswee der jonge vrouwen van zijn tijd. Ze waren stellig geen noodlotsstakkerds. Hun leed werd niet veroorzaakt door die macht, want die bestaat niet. 't Was de zucht naar vrijheid, naar los worden van conventie, naar eigen betrekkenen arbeid, die de vrouwen van Eline's tijd deed walgen van het leeg leven van dinceren en voorstellingenbezoek. Ze wilden grijpen naar een ander stadium, zonder het bewust te kennen en dat veroorzaakte die onlust des levens, die in de negentiger jaren zoo bijzonder sterk was. Eline's einde, tragisch, onzegbaar smartelijk, omdat alles zoo gansch anders had kunnen zijn, is de getrouwe weergave van wat de ontwikkeling van het vrouwenkarakter brengen ging en ook werkelijk gebracht heeft. Want wat men toen, vaag vermoedend zocht, is gevonden. De moderne roman leert, dat de oplossing van alle vragen ligt in doen, zelfstandig en onbegrensd doen. Eline's ongeluk was dat ze niet durfde — de modernen durven wel en zijn gelukkig, ten minste, dat meenen ze.

Bezie nu eens, ter vergelijking met Eline Vere, de figuur van Saartje Burgerhart.

Jong, vrolijk, elegant, vol tintelenden levenslust, wil ze ook van het leven genieten. Als ze dan het saai huis van haar vrekke en felachtige tante Suzanna ontvlucht is en de vrijheid van een pension geniet, profiteert ze zooveel ze kan van alles wat naar ontspanning zweemt; zelfs geraakt ze in een gevaarlijk avontuur (een ontvoering), omdat ze al te uitbundig is in haar zucht tot genieting — in één woord een meisje, dat haar tijd vooruit is, dat wil leven en leven en 't ook durft. Een, naar onze zeggwijze, moderne jonge dame dus, die volgens het oordeel van haar tijd veel te ver gaat (want de schrijfsters vertellen u haar geschiedenis alleen, om tegen een dergelijke levensopvatting te waarschuwen).

Hoe beoordeelde men haar nu in Eline's dagen? Men glimlachte goedig over haar moderniteit. Ze was in den grond der zaak niets anders dan het stijve, in Hollandsche degelijkheid opgevoede achttiende-eeuwse jonge meisje, met de hoepelrokken en de gepoederde haren, die modern scheen, omdat ze durfde lachen en — op een grooten afstand natuurlijk — een heer durfde toespreken. En over de door Wolff-Deken met zooveel afschuw beschreven geschiedenis met den lichtmis R. en de daaraan vastgeknopen moralisatie over fatsoen en deugd, haalde men meewarig de schouders op. Die begrippen waren toch heusch verouderd. Saartjes leven, heel avontuurlijk blijkbaar voor de tijdgenooten, was eigenlijk niets dan vlakke gelijkmatigheid. En haar kinderlijke genoegens in het huis der eerbare weduwe Spilgoed waren voor het nieuwe geslacht te futloos; er klopte geen levenspols in. Maar vooral verachtte men die zoetsappige berusting van Saartje in dat berekening-huwelijk met Edeling, zoo zonder de minste passie, zoo uitsluitend product van de regels der conventie. Ze trouwde hem eigenlijk alleen om haar min of meer geschoke reputatie weer te herstellen. Neen, dan Eline, met haar romantische liefde voor den operazanger Fabrice, wiens portretten ze in alle stilte verzamelde, wiens nabijheid ze altijd weer zocht om de bekoring ervan te genieten, dat was de moderne vrouw; die haar verlovings met Otto van Erlevooort brak, ofschoon ze hem liefhad, omdat ze gevoelde, dat haar neef Vincent meer voor haar was en daarbij met geen wazullende-menschen-zeggen rekende, die uitte, wat er brandde in de harten hare tijdgenooten. Heel het doen van Eline bewees individualiteit, niet van het makke soort van Saartje, maar echt, radicale terzijdestelling van het idee, dat de vrouw haar zelfbestemmingsrecht mist. Maar 't allermeest trof het verschil in afloop de beide levensgeschiedenissen. Saartje keerde, schuldbewust, tam gemaakt, van haar vrijheidszucht genezen, tot het leven van dame-die-haar-vormen kent terug — Eline, de moderne vond eerst haar rust in „de koele meren des doods“.

Hier ziet ge nu de ontwikkeling, waarvan ik in 't begin sprak. Saartje, d.i. het jonge meisje uit den goeden stand, was in haar tijd zoo vooruitstrevend, dat de Schrijfsters van haar historie meenen te moeten waarschuwen tegen zulk een vrije levensopvatting — en ze is in alle opzichten ouderwetsch, als ge haar naast Eline Vere plaatst. Van al haar zoogenaamde vrijheid en individualiteit blijft niet veel over. En beziet ge nu den afstand tusschen de denkbeelden van Eline's tijd en onze dagen, dan bemerkt ge weer precies hetzelfde, men hoonlacht thans weer over Eline's moderniteit en vindt haar nog veel achterlijker, dan Eline's tijdgenooten Saartje Burgerhart. Een geschiedenis als Eline's vereering voor Fabrice is voor de jonge dame van haar leeftijd uit den modernen roman een avontuurtje dat al een jaar of zeven achter den rug ligt en dan ging het nog niet half zoo kinderachtig. En dan dat geluk, waar Eline naar huilt, zonder het ooit te vinden, 't is immers niets dan de begeerte naar een bevredigend huwelijk, zoo ouderwetsch en laag-bij-den-grond mogelijk. Dat stijfburgerlijke ideaal bekoort de moderne waarlijk niet meer! Wat Eline slechts na een zware zieleworsteling en onder een mokerende zenuw-hoofdpijn kan doen, (haar verloofde z'n woord teruggeven) doet de moderne met een schouder-

ophalen, in een verloren oogenblikje. Ze lacht om heel dien mood, dien durf van Eline; haar vrijheid bestaat immers alleen maar in schijn, doch zit in werkelijkheid bekneeld in een corsage van wat men noemt onbehoorlijke, ongeoorloofde, ongepaste dingen. En dat heette dan moderniteit! Als 't niet zoo treurig bekrompen was, zou 't belachelijk wezen!

Neen, als ge echten durf, wezenlijke vrijheid en individualiteit wilt zien, dan moet ge bij een romanheldin als Lenoor Sonneveldt in de leer, die 14, 15 jaar oud, haar moeder een formeel standje schopt, omdat die zich mengt in haar zaken en haar karakter meent te mogen beoordeelen. Of bij Hellen, de hoofdfiguur uit een anderen roman, wier „innerlijke drang“ haar drijft tot een relatie met een (natuurlijk getrouwde) kunstschilder. Dat er, ook voor een ontwikkelde jongedame, nog grenzen bestaan van eer en fatsoen, dat de echtgenoot van den schilder een recht en de man een plicht heeft — dat alles telt niet meer mee. Zij volgt den drang van haar hart, wat bekomert ze zich om al het overige. Zich uitleven, zooals zij wil, doen, zooals zij wenscht — en verder geen sentimentaliteiten. Mogelijke gevolgen? Dat over de ouders, als ze 'teens wisten, een zee van smart golven zou, dat de menschen zich te schande gemaakt zouden achten? Och, dat is immers met een beetje handigheid te voorkomen! Je hoeft ook niet alles te vertellen! Doen, alsof er niets aan de hand is, heel gewoon zijn, net als altijd; wat niet weet, deert immers ook niet? Ze meenen het wel goed, die ouders, maar ze zijn te oud geworden voor dezen tijd; ze zitten heelemaal vastgeroest aan die grootmoedersbegrippen van vroeger. Daar kun je niet altijd je aan storen, dan had je geen leven meer! Of bezie, als ik nog één uit de vele voorbeelden mag noemen, nu van een getrouwde moderne, Madeleine uit een derden, heel gewilden roman. Als ze gescheiden is van haar man en met een zijner vrienden getrouwd, wordt het haar duidelijk, dat ze zich in dezen toch ook deernlijk heeft vergist en dat een vriend van hem beter weet wat een vrouw toekomt. Wanneer ge nu maar „finjevoelig“ genoeg waart, dan zoudt ge met de schrijfster bewondering hebben voor deze martelares, die door en ondanks alles haar individualiteit, haar „vrijheid“ zoo ongerept weet te bewaren, die haar leven zoo naar haar aanleg weet te dwingen. Gelukkig, dat een christen zulke aanvoeling mist.

Daar hebt ge, in verschillende teekening, de moderne jonge vrouw, zooals de tegenwoordige romans haar uitbeelden, daar hebt ge de figuur, die uit de boven aangegeven ontwikkeling is gegroeid. Volkomen los is ze van elken band; met onbegrensde minachting slingert ze van zich, al wat naar verantwoordelijkheid zweemt; ze wenscht vrij te zijn, volkomen vrij, onbepaalde meesters over eigen leven en levensverhouding en staat daar, tartend een ieder, die het waagt, over zooveel verdwazing het voorhoofd te fronsen. Inderdaad, ze is Eline Vere en Saartje Burgerhart ver boven 't hoofd gegroeid. En wat zal het eind zijn van de snel dalende ontwikkelingslijn? Een jammerlijk wegzinken in de zwarte ellende van onze revolutionaire eeuw, want de gewaande vrijheid is slaafsch gebondenheid aan de ketenen der zonde.

De groei van het karakter der vrouwelijke romanfiguur, zooals ik die in dit artikel trachtte aan te geven, bewijst sterk, dat de moderne roman spiegel is van zijn tijd en alzoo wordt de gedachte van het eerste artikel nader geaccentueerd. Maar dan komt ook het gevaar, waarop ik in dat stukje wees, nóg duidelijker uit. Welke vader zal zijn dochter met zulke gedachten vergiftigd willen zien en hoe kan een christenouder dan dergelijke boeken in de handen zijner kinderen gedooien? Iets van den heiligen toorn, die Mozes het gouden kalf deed vergruizen, toen de Israëlieten meesleurd waren door verderfelijke vrijheidszucht, brande in het hart van een christenvader, als hij zulk een boek in zijn huis vindt.

Zeker, wij erkennen en aanvaarden met dankbaarheid het vele schoone, dat de nieuwe ophloei onzer grootsche literatuur heeft gebracht, maar het zij en blijve ons parool: onvoorwaardelijk moet verworpen datgene, wat valsch blijkt, als de keursteen van het Woord Gods wordt aangelegd.

In een volgend artikel hoop ik nader terug te komen op de zeer ernstige bezwaren, die van christelijk standpunt tegen deze moderne literatuur-uiting zijn in te brengen.

Amsterdam.

C. TAZELAAR.

ONDERWIJS EN OPVOEDING.

De nood van de rijpere jeugd.

I.

In de „Nieuwe Rotterdamsche Courant“ (Och- tendblad B van Vrijdag 31 December 1920) las ik met belangstelling in de rubriek „Kerknieuws“ het volgende:

„Naast een kloppicht op ketteren schijnen sommige elementen in de Gereformeerde Kerken ook een strooptocht op de jeugd te willen organiseren, die „niet listigheid gevraagd“ moet worden. C.

Baarté klaagt in „De Rijnlandsche Kerkbode“ over de afvalligheid onder de Gereformeerde jeugd. Zelfs huisbezoek schijnt niet te baten. „Wat“, zoo vraagt hij, „zien wij met name in de eerste steden? Dat ook daar, waar voorbeeldig huisbezoek plaats heeft, er geen ooren zijn voor een ernstig woord, voor vermaan uit den mond der ouderlingen. De jeugd ontwikkelt veeleer dergelijke bezoeken. Kan de Kerk, kunnen de voorgangers dat helpen? In dezen verworpen toestand zijn zeer zeker andere maatregelen noodig. Men zal voortaan Evangelisatie moeten drijven binnen de muren onzer Kerken. Men zal lager moeten afdalen, meer listigheid moeten aanwenden om de jongeren te vangen, opdat de Boose over ons geen voordeel behale“.

Zoo is dan, gaat de scribe van de „N. R. Courant“ voort, het tierige, jonge wild over de kerkelijke omzasting heengesprongen en doet zich op vreemd erf te goed. Ook de strikken der ouderlingen zullen het, vreezen wij, niet vangen; alleen nog maar wat schuwder maken. Waarom dan niet eigen erf wat behaaglijker gemaakt, inplaats van „af te dalen“?

Ik loop gevaar met de serie artikelen, welke ik voornemens ben in „De Reformatie“ te schrijven over en voor het „tierige, jonge wild“ mij straks ook in het deftige blad van de Maasstad met dezelfde titelatuur aangeduid te zien als de schrijver van het stukje uit de Rijnstreek. Maar we zullen het er maar op wagen, gedachtig, dat ik dan een lotgenoot ben van „dominé Wielenga“, die naar de meening van den schrijver van de rubriek „Letteren en Kunst“ in hetzelfde blad, ook al niet veel eer inlegt met zijn artikelenreeks: „Moderne Literatuur en Christelijke Opvoeding“, zich daarbij zelfs als inquisiteur ziet aangeduid. Enfin, „ge-deelde smart is halve smart“.

De rijpere jeugd! Aan wie denken wij hier met dezen term? Er is critiek uitgeoefend op dit woord, evenals op de titelatuur van „jongeren“. Daar is ook terecht aanmerking op te maken. Het is een ver van schoon en ook niet juist woord; het wordt gebruikt in navolging van de Duitschers. Daarmede worden bedoeld de jaren van den overgangstijd tot in de twintig. Velen spreken, gelijk Ds. J. v. d. Linden indertijd opmerkte in de „s-Gravenhaagse Kerkbode“, van jeugd in tegenstelling met den knapenleeftijd en laten die jeugd dan doorloopen tot 25 jaar en daarboven. Waar vangt die rijpere jeugd aan? In den ouden tijd sprak men van 3 maal 7 jaar. Tegenwoordig wil men liefst den aanvang stellen bij den overgangstijd (puberteitsjaren) en deze geldt dan voor den jongeling op het 15de, 16e of 17e jaar, voor de meisjes op het 13de of 14de jaar. Wij willen de kwestie van den leeftijd, waarop „de rijpere jeugd“ begint, gaarne aan de psychologen overlaten. De rijpere jeugd eindigt in allen gevallen wel, als men 25 of 30 jaar is, waarop ook het rapport Bavinck o.s. inzake de kerkelijke behandeling van doopleden wijst, door de Synode overgenomen; wordt ook geacht te eindigen, als men „in den huwelijken staat“ treedt, al kan dan nog niet altijd gezegd worden in onze tijden, dat men werkelijk „rijp“ is. Dit staat echter vast, dat de term „rijpere jeugd“ onder ons burgerrecht heeft verkregen, gemeengoed is geworden. We duiden er mede aan een groep personen, aan wie gearbeid moet worden, maar die ook zelf willen arbeiden; die geleid moeten worden, maar die ook zelf willen loopen; voor wie vereenigingen worden opgericht ter behartiging hunner belangen door anderen, maar die ook zelf in organisatie willen bijeenkomen om daar zelfstandig hun belangen te behartigen en zich bezig te houden met wat hun interesse uitmaakt. En naar Dr. H. Bavinck in zijn werk: „De Opvoeding der rijpere jeugd“ aangeeft, valt die opvoeding door anderen, die ontwikkeling door eigen krachten, uiteen in drie deelen, n.l. de godsdienstig-zedelijke opvoeding, de sociale opvoeding en de politieke opvoeding.

Nu moeten wij bij de tegenwoordige geestesstroomingen bij de rijpere jeugd, evenals bij de zoogenaamde „jongeren“ in onze Gereformeerde kringen onderscheid maken.

Daar is ééne klasse onder hen, die wordt gevormd door hen, die het in principe eens zijn met den vroegeren predikant der Gereformeerde Kerken in Nederland, den heer Netelenbos. Zij hebben principiële bezwaren tegen de Drie Formulieren van Eenigheid, het accoord van kerkelijke gemeenschap. Zij zijn niet Gereformeerd, maar behooren wezenlijk tot de Ethischen. Zij zijn wel in onze kerken, maar hebben eerlijk te zijn, ook en vooral, wanneer de ure der belijdenis komt, en uit te treden om zich bij dezulken te voegen, die eensgezind met hen zijn. In deze verklaarde Dr. Buizer, een der jong-gereformeerden, terecht en eerlijk op de laatste vergadering van deze groep, dat hij persoonlijk principieel ook getroffen was in de afwijzing der bezwaren van Ds. Netelenbos door de Generale Synode der Gereformeerde Kerken, 1920 te Leeuwarden gehouden.

Zijne attestatie, die hij nog niet ingediend had bij de Gereformeerde Kerk ter plaatse, waar hij nu woonachtig is, zijn wij wel ingelicht, zal nu wel in de portefeuille blijven. Dat is ook eerlijk. Zoo moeten allen doen, die het met hem eens zijn,

al de
klass
die i
lingen
men.
Parti
wijze
klass
hoore
nigen
bedri
Da
zooge
„de
hoore
den
ond
zaken
ken.
harte
heid.
toege
onze
meer
zijn
wille
houd
Zij w
in ze
en n
hand
wille
ontwi
de K
van
daarl
ook
wicht
Geen
wel
dan
Syno
de 5
len,
ander
eens
len z
acht
voort
roep
scher
met
zoo
ling,
wens
verze
zij wi
in de
onder
de rij
ervar
De
zijds
moet
word
bolsj
revol
ander
een
tegen
trede
gevoe
haar
bood
ernst
der g
vaar
geeft
met
ere
van
goede

Da
rijper
schill
uit h
zijn
ven
met
stand
richt
gene
op i
geen
straa
vrede
teren
Ee
zich
en s
goed
dwee
en C
sche
aand
van
werp
realis

al doet het ons pijn hen te zien heengaan. Deze klasse vinden wij ook onder de rijpere jeugd. Zij, die meer vertrouwelijk omgaan met onze jongelingen en jongedochters, zullen het mij toestemen. De catechisaties kunnen er van getuigen. Particulier gesprek op de studeerkamer kan er be- wijzen van geven. Zijn het er velen, die tot deze klasse van „jongeren” onder de rijpere jeugd be- hooren? Wij gelooven het niet. Het zijn er wei- nigen. Hun aantal is miniem, als wij ons niet bedriegen.

Daar is echter ook een andere klasse onder de zoogenaamde „jongeren” en daarmede ook onder „de rijpere jeugd”. Zij, die tot deze klasse be- hooren, mogen in geenen deele vereenzelvigd wor- den met de eerste klasse. Zij zijn daarvan geheel onderscheiden, al vallen in sommige praktische zaken eenige punten van overeenkomst op te mer- ken. Wij constateeren, dat deze menschen het van harte eens zijn met de Drie Formulieren van Eenig- heid. Zij zijn ook amore de gereformeerde belijdenis toegedaan. Alleen zij wenschen zoo gaarne, dat onze Kerken haar roeping in onze ernstige tijden meer en meer zullen verstaan om een licht te zijn op den kandelaar, een stad op een berg. Zij willen, dat de Kerk zich meer intensief bezig zal houden met de vragen van onze bange dagen. Zij willen, dat de Kerk zich niet zal terugtrekken in zelfvoldaanheid, tevreden met wat verkregen is en niet lettende op hetgeen men juist langzamer- hand bezig is te verliezen. Geen conservatisme willen zij in den slechten zin van het woord, maar ontwikkeling, vooruitgang. Naast de begeerte, dat de Kerk haar roeping zal verstaan, ten opzichte van Staat en Maatschappij, van de wereld, gaat daarbij gepaard het verlangen, dat de Kerk zich ook innerlijk beraden zal over verschillende ge- wichtige zaken, die haar belang zeer nauw raken. Geen verandering in de belijdenisschriften, maar wel een uitbouw, een uitbreiding, op welke wijze dan ook, van hetgeen de Kerk belijdt, gelijk de Synode van Dordrecht indertijd gedaan heeft door de 5 artikelen tegen de Remonstranten op te stel- len, gelijk Utrecht's Synode in 1905 omtrent eenige andere punten, waarover geschil gerezen was, even- eens niet gearmd heeft om te doen. Daarbij wil- len zij in de liturgische geschriften niet een kramp- achtig vasthouden aan hetgeen reeds jaren een voorwerp van critiek is geweest en waarnaar één roep om verbetering uitgaat. En ten slotte wen- schen zij zoo gaarne te zien, dat leer en leven met elkander in harmonie zijn en niet zooals beden- zo dikwerf het geval is, in lijnrechte tegenstel- ling, in schril contrast, met elkander staan. Zij wenschen in één woord, de oude paken niet te verzetten, die onze vaders gemaakt hebben. Maar zij willen ook verder wandelen, vooruitreden, doch: in de rechte sporen. Deze klasse vinden wij ook onder de rijpere jeugd. In groot getal! Zij, die met de rijpere jeugd „in- en uitgaan” zullen allen deze ervaring met mij hebben.

Deze jongelingen en jongedochters hebben een- zijds te bedenken, dat men tot geen radicalisme moet vervallen; dat men niet het historisch ge- wordene met den wortel moet uitroeien. Dat is bolsjewistisch! En we krijgen dan op de ruïne revolutie-bouw. Maar de ouderen moeten aan de andere zijde de verlangens dezer klasse niet met een hooghartig gebaar van zich afschuiven. In- tegendeel, zij hebben hen welwillend tegemoet te treden, met hen te spreken, zelve met hen te gevoelen, zelve mede te arbeiden, dat de Kerk haar roeping verstaat, een verknogdster van goede boodschap te zijn. Dan zal ook een woord van ernstige waarschuwing tegen het uitwischen soms der grenzen tusschen Kerk en wereld, wat gerecht- vaardigde critiek in dit opzicht bij deze jeugdigen geeft; een woord van vermaan om het zelf ook met eigen wandel nauw te nemen, en niet in vrij- ere begrippen omtrent sommige dingen zijn kracht van verweer tegenover de wereld te breken, eene goede plaats vinden.

Daar is ten slotte nog een derde klasse onder de rijpere jeugd. Een deel van deze klasse is onver- schillig geworden voor alle hogere zaken en leeft uit het: „Laat ons eten en drinken en vroolijk zijn!” Maar ze denken niet aan het: „morgen ster- ven wij!” Dat is geen overdreven schets, maar met name in de groote steden bestaan zulke toe- standen. Daarbij, als men overdag het werk ver- richt heeft op kantoor of in fabriek, is men weinig geneigd in huis te blijven. Dan gaat men de straat op in het gezelschap van vrienden, die ook al geen hooger levensideaal hebben. En daar, op de straat, zijn vele prikkelen om het vleesch te be- vredigen. Straks slaat de vlam bij velen, zielver- terend en lichaamslopend uit.

Een ander deel van deze derde klasse werpt zich op de kunst of op de wetenschap. Heerlijk en schoon, deze gaven Gods. Alle gave Gods is goed, maar met dankzegging genoten. Echter, men dweept met Couperus en Kloos, met Van Deysel en Querido, met Noorsche en Deensche en Fran- sche schrijvers en schrijfters. Men smelt weg in aandoening en weemoedsgeachten bij de poëzie van Helene Swarth en Albert Verwey. Of men werpt alle idealisme overboord en wordt een platte realist of een cynisch twijfelaar.

In mijn brochure „Nieuwe Banen” (2e druk, Uit- gever: C. Molenaar & Co. Nijverdal) drukte ik indertijd den wensch uit, dat eens eene nauwkeu- rige statistiek gegeven werd van eenige groote stadsgemeenten, waarin vermeld werd, hoeveel van de doopleden, inzonderheid van de mannelijke, tot belijdenis komen. Laat ons de grens eens stellen naar de Synodale conclusie tot den 30-jarigen leef- tijd. En daarbij ook, welk procent van de jonge- lingen vanaf 16 jaar getrouwd de catechisatie's bij- wonen. Menigeen zou wellicht de schrik om het hart slaan. Zoo zijn de feiten. Laten we dit maar ronduit erkennen. En ze zijn nog met andere ver- schijnselen te vermeerderen. Daarover in ons tweede artikel.

KNOPPERS.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

De Reformed op onze Synodes.

Een schrijven d.d. 23 December 1920 biedt mij een goede gelegenheid om in dit artikel te handelen over hetgeen aan zijn hoofd staat. Ds A. de Geus van De Lemmer ontving als scriba der laatst ge- houden Synode een getypt berichtje van Rev. James F. Zwemer, D.D. Emeritus Professor en Presi- dent van de „Faculty” van het „Western Theo- logisch Seminary, R. Ch. A., Holland, Michigan”, dat de Generale Synode zijner „kerken” hem de eer had gedaan op haar Synode in Juni '20 ge- houden hem te benoemen tot afgevaardigde naar onze Generale Synode. Hij werd evenwel verhin- derd om in eigen persoon tegenwoordig te zijn en de missie door hem aan de Synode gezon- den, verongelukte onderweg en kwam weer bij hem terecht. Zoo is het dan geschied dat, aange- zien ook de afgevaardigde der Chr. Ger. Kerk van Noord-Amerika niet te Leeuwarden kon zijn, geen der beide kerken in Amerika, waarmede wij cor- respondentie onderhouden, op de laatste Synode vertegenwoordigd was. Het is jammer dat wij geen kennis hebben kunnen maken met dezen man! Van zijn geslacht tellen wij drie leden die werk- zaam zijn in de Zending, een in Amoy (China) en twee op het zendingsterrein in Arabië. Zijn portret vinden wij in een klein propaganda geschriftje in het Engelsch door hem gesteld ten bate der kas van het Seminarie te Holland Michigan. Zwemer is tegelijk Penningmeester en President van deze opleidingsschool. Naar dat portret te oordeelen is hij een mooi Amerikaansch type, met grijzend hoofdhaar en knevel, een bijzonder regelmatig gevormd gelaat en een paar scherpzinnige oogen, haast zouden wij zeggen, met een „kritisch” oog, zulks in gun- stigen zin verstaan.

Sinds de Synode van Zwolle, 1911, zijn er geen afgevaardigden op onze Synodes geweest van de overzeesche kerken, waarmede wij in correspon- dentie zijn. De Synode van Den Haag ontving een schrijven van Rev. D. E. Jenkins, die door de Synode der Presbyterian Church of England tot afgevaardigde was aangewezen, dat hij van de reis naar ons land af had moeten zien, wijl „the risks of the sea are great”. Dit zal ook wel de afgevaardigden der andere kerken hebben terugge- houden. De Synode van Rotterdam ontving een schrijven van Robert Morton, Covenor of the Com- mittee in Correspondence with Foreign Churches, uit naam van de Synode of the United Original Secession Church of Scotland, waarin hij mede- deelde dat er bezwaarlijk op kon worden gehoopt dat genoemde kerk zich ter Synode zou kunnen vertegenwoordigen tengevolge van „this distress- ful time” en de Synode haar sympathie met ons land betuigde, dat zulke moeilijke tijden doormaakte. Dit waren op de beide Synodes die in den oor- logstijd werden gehouden de eenige teekenen van gemeenschap met de overzeesche kerken. Door een samenloop van allerlei omstandigheden konden de afgevaardigden van meer dan een dier kerken, die wel het voornemen hadden ter Synode te zijn, niet in Leeuwarden wezen, met uitzondering van Ds C. J. H. de Wet, B. A. van Steynsburg, afge- vaardigde van de Geref. Kerk van Zuid-Afrika en Rev. Robert Reid Hobart, M. A. of Perth, afgevaar- digde van The United Original Secession Church. Gansch anders was dit op de Synode van Zwolle, toen werden in haar vergadering een toespraak gehouden door Ds E. Kolthoff, Dr H. Beets, Dr S. O. Los, Baron Prisse, Prof. John MacLeod, afgevaardigde van de Free Church of Scotland en ook een door Rev. Prof. Matthew Kolijn, als afge- vaardigde der Reformed. Alle deze toespraken zijn in extenso in de Acta der Synode opgenomen. Men behoefde nog niet te bezuinigen op de kosten van het laten drukken der Acta! Het laatst dan was de Reformed vertegenwoordigd door Prof. Ko- lijn, wiens ouders en overgrootouders zich hadden aangesloten bij de ook in Zeeland „gehate, be- spotte en vervolgd afgescheidenen”.

Deze nu was de laatste afgevaardigde die zich in ons midden deed hooren en nauwkeurige mede- deelingen deed omtrent het aantal kerken, predi- kanten, leden enz.; verder sprak hij van het be- drag der contributies voor „algemeene kerkelijke doeleinden”. In het bijzonder stond hij stil bij het aandeel dat de kerken, ressorteerende onder de vierde of westelijke particuliere Synode, die van

Chicago, waartoe vooral de emigranten uit ons midden behooren, hebben in al den arbeid uitgaande van deze kerken. Daartoe volgden nauwkeurige mededeelingen belangende het „buitenlandsch zen- dingswerk, de binnenlandsche zendingen en het werk der opvoeding” en hetgeen de opleiding be- trof. Naar den aard der zaak worden in de toespra- ken van de afgevaardigden dezer Kerk de namen van Dr Van Raalte en ook van Dosker gaarne ge- noemd. Zij zijn zoo nauw verbonden aan de ge- schiedenis onzer kerken. Bovendien was het ook Dr Van Raalte zelf geweest die voor de eerste maal de Reformed vertegenwoordigde op een onzer Synodes en wel in het jaar 1866 op de Synode der toenmalige „Christelijke Afgescheidenen Gereformeer- de Kerk in Nederland”.

J. A. Wormser, de sympathieke biograaf van Albertus Christiaan van Raalte, wiens levensbe- schrijving verscheen als nummer één van de eer- ste serie der uitgave „een schat in aarden vaten”, herinnerde zich nog toen hij zijn boek schreef, dat bezoek van Van Raalte aan Amsterdam en aan zijns vaders huis. In 1866 ondernamen Dr Van Raalte met zijne edele vrouw, „de zon in zijn huis en de ziel van het gezin” in het belang van beider gezondheid een reis naar Nederland van Mei tot September; deze reis deed beiden goed. Hij kwam echter niet alleen voor zich en zijne vrouw, doch ook als afgevaardigde van de Classis Michigan der Reformed. Dr Van Raalte werd dan op de genoemde Synode aan haar officieel voor- gesteld door zijn zwager Docent A. Brummelkamp van Kampen. Bij die gelegenheid overhandigde hij een broederlijk schrijven van de Classis, zooeven genoemd, aan de Synode. Het was van den vol- genden inhoud:

Aan de Hoogeerwaarde Synode der Christelijke Afgescheidenen Gereformeerde Kerk in Nederland.

Eerwaarde Broeders!

Terwijl in den weg van Gods aanbiddelijke Voor- zienigheid onze geliefde broeder, Dr A. C. van Raalte, besloten heeft het oude vaderland te be- zoeken, maakt de klassicale vergadering van Hol- land, Michigan, van deze gelegenheid gebruik, om door Z.E.W. hare Christelijke groote en heilbode over te brengen. Wij gevoelen ons nog steeds door banden der liefde en gemeenschap gebonden aan onze broeders in Nederland, met wie de meesten indertijd geleden en gestreden hebben. Wij zijn en blijven met U in den geest één in de gehechtheid aan de leer, tucht en dienst der Gereformeerde Kerk, en wenschen met U te volharden in de be- lidenis der waarheid, gelijk die in de Formulieren onzer Kerk wordt uitgedrukt. Wij zien met blijdschap, dat Uwe Kerk werkzaam is ter bevordering van de verspreiding des Evangelies onder de Heidenen; van de opleiding dergenen die lust hebben tot de heilige bediening, en van de verdediging der waar- heid in Nederland. Hoewel diep overtuigd van ons gebrek en van onze ongelijkvormigheid, mogen wij toch tot roem van Gods genade belijden, dat het de keuze van onze harten is, voor den Heere en Zijne zaak te staan.

De Heere zegene U in uwe werkzaamheden, en geve, dat de beraadslagingen uwer vergadering tot heil van Sion mogen leiden! Ontvangt, geliefde Broeders, de verzekering onzer liefde en gemeen- schap, en weest Gode en den Woorden Zijner ge- nade bevolen.

De klassikale vergadering voormoemd:

S. BOLKS, President.

CHR. VAN DER VEEN, Secretaris.

Holland, 18 April 1866.

G. KEIZER.

VARIA.

Dmitri Mereschkowski's brief.

„Inderdaad staat de Europeesche menschheid in onze dagen voor de onvermijdelijke keuze tus- schen drie wegen: de eerste is de volkomen ge- nezing van die ziekte, die de menschen „god” noemden.” „Deze beslissende genezing van God is echter slechts mogelijk in de volkomen triviali- teit, van den socialen toren van Babel, van de al- menschenlijke „mierenhoop”. De tweede weg is de ondergang door deze ziekte in volkomen verval, ontzetting, decadentie....” En eindelijk de derde weg: de religie....”

Het is een aanhaling uit Mereschkowski's boek over „Tolstoj en Dostojewski”, de twee groote Rus- sische schrijvers, in wier arbeid hij de voortzet- ting zag van de ontzettende worsteling tusschen de twee meest tegengestelde gedachten die er be- staanbaar zijn, tusschen het geloof en het ongeloof, tusschen den menschengod en den God-mensch, den Christus.

Wel niemand, die deze antithese zoo ontzettend dramatisch heeft doorzien en doorleefd en door- leden; die bovendien in al zijn vroeger werk het naderende onheil voor Rusland zoo voorspelde en met zijn „of wij of niemand” de geweldige verant- woordelijkheid zijn landgenooten op de ziel bond, als Mereschkowski.

En thans komt van den grijzen banneling een brief uit Parijs van zulk een zeggingskracht, van zulk een visie op de diepste gronden van de bolsje- wistische tragedie, dat de woorden als vuur ons zullen branden, ons zullen aanklagen om de koel- heid van ons, Christenen, ziende het heerschen van den anti-christ thans in Rusland, straks in geheel Europa.